

IndustriALL Global Union

**Suuntaviivat
maailmanlaajuisille puitesopimuksille
(GFA)**

ja

**Solidaarisuusasiakirja
suhtautumisesta perusoikeuksien
loukkauksiin yrityksissä**

Joulukuu 2014

Suuntaviivat maailmanlaajuisille puitesopimuksille (GFA)

Taustaa

IndustriALL Global Unionin toimintasuunnitelmassa, joka hyväksyttiin Kööpenhaminan perustamiskokouksessa 2012, määriteltiin seuraavat poliittiset strategiat maailmanlaajuisiin puitesopimukseen (GFA) liittyen:

- Kehitetään rajat ylittäviä jäsenhankinta- ja järjestämiskampanjoita hyödyntämällä ay-verkostoja monikansallisissa yrityksissä sekä maailmanlaajuisia puitesopimuksia
- Pyritään sopimukseen monikansallisten yritysten kanssa ja luodaan siten mekanismeja säännölliselle sosiaaliselle vuoropuhelulle globaalilla tai alueellisella tasolla mahdollistaen rakentavat työelämän suhteet, jotka johtavat globaalin tason neuvotteluihin
- Luodaan tarvittavat organisatoriset menettelytavat, jotka mahdollistavat sopimusten solmimisen monikansallisten yritysten kanssa myös puitesopimusten yli menevissä asioissa
- Hyödynnetään kaikki käytettävissä olevat työkalut, mukaan lukien puitesopimukset ja OECD:n suuntaviivat

Lisäksi IndustriALL Global Unionin Frankfurtissa 17 – 18. lokakuuta 2012 pidetyssä GFA-konferenssissa käytiin perusteellinen keskustelu jäsenjärjestöjen kokemuksista puitesopimuksista ja ay-verkostoista ja annettiin tätä koskevia suosituksia hallitukselle. Tässä yhteydessä viitattiin kolmen perustajajärjestön aiemmin hyväksymiin periaatteisiin.

Tältä pohjalta hallitus päätti perustaa pysyvän työryhmän tarkastelemaan ehdotettuja ja nykyisiä maailmanlaajuisia puitesopimuksia ja antamaan vuosittaisen raportin hallitukselle IndustriALLin allekirjoittamien puitesopimusten tilanteesta. Raportti pitää sisällään yhteenvedon sopimusten menestystekijöistä, haasteista ja asioiden etenemisestä ja se sisältää kommentteja ja suosituksia sihteeristölle ja hallitukselle koskien ehdotettuja maailmanlaajuisia puitesopimuksia.

Maailmanlaajuisten puitesopimusten keskeinen sisältö

Maailmanlaajuisen puitesopimuksen tulee yksitulkintaisesti viitata ja tunnustaa ILO:n sopimukseen ja oikeuskäytäntöön perustuvat oikeudet sekä oikeudet, jotka perustuvat vuoden 1998 ILO:n peruseriaatteita ja työelämän oikeuksia koskevaan julistukseen. Näihin kuuluvat:

- Yhdistymisvapaus ja oikeus solmia työehtosopimuksia (sopimukset 87 ja 98);
- Syrjintä (sopimukset 100 ja 111);
- Pakkotyö (sopimukset 29 ja 105);
- Lapsityövoima (sopimukset 138 ja 182);

Keskeisten työelämän normien ja asiaankuuluvan ILO:n oikeuskäytännön tulee mennä yli kansallisen lainsäädännön silloin kun kansallinen laki on epäsuotuisampi kuin ILO:n sopimukset.

IndustriALLille on tärkeitä pyrkiä kansainvälisten työelämä- ja ihmisoikeusnormien hyväksymiseen. Näitä ovat mm. ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, OECD:n tarkistetut monikansallisia yrityksiä koskevat suuntaviivat, ILO:n monikansallisia yrityksiä koskeva kolmikantainen periaatejulistus, YK:n liike-elämän ja ihmisoikeuksien peruseriaatteet ja YK:n Global Compact.

GFA:n tulee:

- kattaa yrityksen kaikki toiminnot maailmanlaajuisesti ilman poikkeuksia;
- sisältää monikansallisen yrityksen vahva ja yksiselitteinen sitoutuminen siihen, että tavarrantoimittajat ja alihankkijat hyväksyvät nämä normit koskemaan omia työntekijöitään;
- taata sitoumus yritykseltä, että se kohtelee myönteisesti ammattiliittoja ja pitääytyy kaikesta ammattiyhdistysvastaisesta toiminnasta ja pysyy täysin neutraalina suhteessa työntekijöiden toiveisiin liittyä ammattiliittoon, pysyä siinä, siirtyä tai erota haluamastaan ammatillisesta järjestöstä;

- sallia ammattiliiton edustajille asianmukainen pääsy työpaikoille;
- sisältää tehokas mekanismi sitovan riitojenratkaisun käyttöönotoksi ja täytäntöönpanoksi ja sen edellyttämät menetelmät.

Kyseisen monikansallisen yrityksen tulee taata, että GFA välitetään asianmukaisilla paikallisilla kielillä työntekijöille, johdolle, tavarantoimittajille ja alihankkijoille ja että kaikille näille ryhmille järjestetään koulutusta sopimuksen sisällöstä ja käyttöönotosta.

Maailmanlaajuisten puitesopimusten tulee sisältää sovitut täytäntöönpanomekanismit mukaan lukien maailmanlaajuiset yhteiset yrityksen ja työntekijöiden väliset rakenteet.

GFA:n täytäntöönpanoa valvovat paikalliset jäsenliitot läheisessä tiedotusyhteistyössä ja koordinaatiossa pääsihteerin kanssa.

Valitustapauksissa ja kun maailmanlaajuisista puitesopimusta rikotaan, sovittujen toimenpiteiden kautta, otetaan käyttöön IndustriALL Global Unionin peruskirjan mukaiset toimet koskien solidaarisuutta yritysten perusoikeusloukkauksissa¹.

Menettelytapa

Puheenjohtaja ja pääsihteeri ovat valtuutettuja panemaan alulle, neuvottelemaan ja solmimaan maailmanlaajuinen puitesopimus läheisessä yhteistyössä niiden liittojen kanssa, joilla yrityksessä on jäseniä ja jotka edustavat maita, joissa monikansallinen yritys pitää päämajaansa tai jossa sillä on toimintaa/laitoksia ja yhteistyössä varapuheenjohtajien, hallituksen ja kyseeseen tulevan työryhmän kanssa.

Pääsihteeri tiedottaa kyseeseen tuleville jäsenjärjestöille ja työryhmälle suunniteltujen neuvottelujen alkamisesta monikansallisen yrityksen kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa liiton ja työryhmän suorittaman esikartoituksen jälkeen ja ennen keskusteluja keskeisistä asiasisällöistä. Ensin tiedotetaan GFA:n tekstiluonnoksesta ja pyydetään jäsenjärjestöjen ja työryhmän kannanotto. Jäsenjärjestöjen ja työryhmän kannanottojen jälkeen pääsihteeri lähettää lopullisen luonnoksen kyseessä olevan monikansallisen yhtiön johdolle.

GFA-neuvotteluissa pääsihteeri noudattaa demokraattista, osallistavaa ja läpinäkyvää toimintatapaa, ajantasaista tiedottamista ja monikansallista yritystä edustavien jäsenjärjestöjen ja työryhmän kuulemista. Pääsihteeri tiedottaa jäsenjärjestöille ja työryhmälle neuvottelujen kulusta ja pyytää heiltä mielipiteitä ja ehdotuksia.

Pääsihteeri tekee parhaansa luodakseen yhteisiä neuvottelumahdollisuuksia muiden maailmanlaajuisten ammattijärjestöjen kanssa ja tiedottaa asiasta eurooppalaisille yritysneuvostoille ja/tai ay-verkostoille.

Ennen maailmanlaajuisen puitesopimuksen allekirjoittamista pääsihteeri lähettää lopullisen sopimustekstin asianosaisille liitoille tiedoksi ja hyväksymistä varten. Pääsihteeri konsultoi asiassa myös työryhmää ja hallituksen jäsenet pidetään ajan tasalla.

Puheenjohtaja ja/tai pääsihteeri allekirjoittaa IndustriALL Global Unionin nimissä maailmanlaajuisen puitesopimuksen kun monikansallisen yrityksen työntekijöiden enemmistöä edustavien ammattiliittojen enemmistö antaa sille hyväksyntänsä.

GFA:n solmimisen jälkeen se käännetään allekirjoittajien yhdessä sopimille kielille, se julkaisetaan IndustriALL Global Unionin nettisivuilla ja jaetaan kyseeseen tuleville jäsenjärjestöille.

---

¹ IndustriALL Global Unionin peruskirjan mukaiset toimet koskien solidaarisuutta yritysten perusoikeusloukkauksissa on tämän asiakirjan liitteenä (suom.huom.).

IndustriALL Global Unionin solidaarisuusasiakirja suhtautumisesta perusoikeuksien loukkauksiin yrityksissä

IndustriALL on maailmanlaajuinen ammattijärjestö, joka edustaa yli 50 miljoonaa työntekijää valmistusteollisuudessa, energia- ja kaivosaloilla noin 140 maassa. Olemme sitoutuneet puolustamaan ja edistämään työntekijöiden oikeuksia kaikkialla maailmassa ja toimimme laaja-alaisesti tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

IndustriALLin toimintasuunnitelma on hyväksytty järjestön perustamiskokouksessa ja se valtuuttaa meidät:

- Ottamaan vastuuta ay-oikeuksien ja kunnollisten työehtojen kunnioittamisesta kautta koko tarjontaketjun
- Kehittämään edelleen monikansallisia yrityksiä koskevaa verkostostrategiaa, jonka tarkoituksena on vaihtaa informaatiota, tehdä yhteisiä aloitteita, luoda yhteistä keskustelua, koordinoita kansallista työehtosopimustoimintaa ja mobilisointia tapauksissa, joissa monikansalliset yritykset tai niiden alihankkijat loukkaavat työntekijöiden oikeuksia
- Luomaan mekanismeja säännölliselle sosiaaliselle vuoropuhelulle globaalilla ja/tai alueellisella tasolla, jonka avulla on mahdollista kehittää rakentavia työmarkkinasuhteita, jotka johtavat globaalin tason neuvotteluihin
- Luomaan tarvittavat järjestölliset menettelytavat, joiden kautta on mahdollista solmia muitakin kuin globaaleja puitesopimuksia monikansallisten yritysten kanssa.

Yksi keskeinen toiminta-alueemme ovat monikansalliset yritykset (MNC). IndustriALL Global Union edustaa miljoonia palkansaajia tuhansissa monikansallisissa yrityksissä. Monikansalliset yritykset vastaavat 70 prosentista maailmankauppaa ja suhtaudumme selkeän kriittisesti siihen, miten globaali talous määrittää ja miten muotoutetaan sitä taloutta, jossa me elämme ja toimimme juuri nyt.

Ottaen huomioon monikansallisten yritysten voiman ja vaikutusvallan on olennaista, että nämä yritykset toimivat tavalla, joka kunnioittaa ja edistää ihmisoikeuksia, mukaan lukien työntekijöiden perusoikeudet, missä tahansa yritykset toimivatkin, ja erityisesti huomioiden Yhdistyneiden Kansakuntien Kansainvälisen Työjärjestö ILO:n keskeiset työnormit, eli:

- Oikeus järjestäytyä ja kuulua ammattiliittoon – ILO:n sopimus 87;
- Työehtosopimusoikeus – ILO:n sopimus 98;
- Sitoumus olla käyttämättä pakkotyövoimaa ja pakkositoutettua työvoimaa – ILO:n sopimukset 29 ja 105;
- Sitoumus olla käyttämättä lapsityövoimaa – ILO:n sopimukset 38 ja 182;
- Sitoumus syrjimättömyydestä – ILO:n sopimukset 100 ja 111.

Lisäksi, kun on hyväksytty YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat periaatteet ja niitä myötäilevät OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, ei ole olemassa niin suurta eroa ILO:n keskeisten työnormien ja sen muiden standardien välillä, mukaan lukien ILO:n tärkeät työterveys- ja työsuojeluinstrumentit (mm. ILO:n sopimus 155, työterveys- ja -turvallisuussopimus tai ILO:n sopimus 176, kaivosteollisuuden työsuojelusopimus). IndustriALL Global Union edellyttää monikansallisten yritysten suhtautuvan myönteisesti ja noudattavan kaikkia ihmisoikeusstandardeja, mukaan lukien kaikki ILO:n instrumentit ja normit, eikä ainoastaan keskeisiä työelämän normeja.

Näiden uusien periaatteiden ja suuntaviivojen mukaan monikansallisten yritysten vastuulla on välttää haitallisia vaikutuksia ja niiden tulee tarkasti varmistaa tämä arvoketjuissaan, liikesuhteissaan ja vaikutuspiirissään.

Vaikkakin jotkut monikansalliset yritykset noudattavat näitä normeja ja ovat jopa allekirjoittaneet globaaleja puitesopimuksia (GFA) IndustriALL Global Unionin kanssa vahvistaakseen sitoumuksensa, on yhä yrityksiä, jotka eivät ole näin toimineet ja itsepäisesti kieltäytyvät tästä. Mitä huolestuttavinta, monet tällaisen sopimuksen allekirjoittaneet yritykset eivät noudata allekirjoittamiinsa sitoumuksia. Joissain tapauksissa nämä yritykset tunnustavat ammattiliitot ja käyttäytyvät kunnioittavasti työntekijöihinsä alkuperämaassaan, mutta toimivat ay-vastaisesti ja väkivaltaisesti muissa maissa, joihin heidän toimintansa ulottuu.

IndustriALL Global Union vastustaa päättäväisesti käytäntöä, että yritykset käyttäytyvät kunnollisesti maissa, joissa heidän päämajansa on ja samalla kieltäytyvät soveltamasta samoja normeja muualla. IndustriALL Global Union torjuu ehdottomasti myös tavan, jolla globaalien puitesopimuksen allekirjoittaneet ja keskeiset työnormit hyväksyneet yritykset halutessaan täysin unohtavat nämä sitoumuksensa kansallisen lainsäädännön noudattamiseen tai johonkin muuhun syyhyn vedoten.

Tämä vuoksi IndustriALL Global Union ja sen jäsenjärjestöt sitoutuvat ryhtyvänsä seuraaviin toimiin silloin, kun sihteeristömme tietoon tulee jäsenjärjestöltä, että jokin maan monikansallinen yritys sen edustamassa maassa rikkoo ihmisoikeuksia ja työelämän keskeisiä normeja:

- IndustriALL Global Union tulee kussakin sopivassa tilanteessa pyytämään neuvotteluja kyseisen sopimuksia rikkoneen monikansallisen yrityksen johdon kanssa kehottaen tätä ratkaisemaan ongelman. IndustriALL Global Union tiedottaa asiasta ja pyytää mukaan asianosaisen maan liiton/liitot, joka/jotka edustavat monikansallisen yrityksen päämajamaan työntekijöitä ja muut kyseeseen tulevat jäsenjärjestöt;
- Mikäli monikansallinen yritys ei suostu ryhtymään tarpeellisiin toimiin ongelman ratkaisemiseksi, IndustriALL Global Union² ilmoittaa asiasta kaikille jäsenjärjestöille ja koordinoi erilaisia toimia painostaakseen monikansallista yritystä korjaamaan toimenpiteensä. Näitä voivat olla:
  - Niiden jäsenjärjestöjen tapaaminen, joilla on jäseniä kyseisessä yrityksessä yksityiskohtaisen tilanneselvityksen saamiseksi;
  - Media käyttö mahdollisen laajan yleisön tiedottamiseksi työntekijöiden oikeuksien rikkomisesta – sekä monikansallisen yrityksen päämajamaassa että maissa, joissa sillä on toimintaa;
  - Työmarkkinatoimien ja tukimielenilmausten mahdollisuuden tutkiminen kyseisten työntekijöiden ja heidän liittonsa tueksi;
  - Sopiviin juridisiin toimenpiteisiin ryhtyminen ILO:n toimielimissä, OECD:ssä, alueellisissa ihmisoikeuselimissä ja kauppasopimuksien foorumeissa.
  - Yksityiskohtaisen vaikutusvaltakavien strategian luomisen asian ratkaisemiseksi.

Jäsenjärjestöjen on aina pyrittävä varmistamaan, että aktiivijäsenet ja liiton edustajat ovat sitoutuneesti mukana ja tunnustautuvat kehitettyihin toimenpidesuunnitelmiin. Strategiat, jotka sijoittavat jäsenet ja heidän edustajansa toimenpiteiden ytimeen, ovat huomattavasti tehokkaampia toivotun lopputuloksen saavuttamiseksi.

---

² IndustriALLin suomalaiset jäsenliitot ovat Metalliliitto, Ammattiliitto Pro, Teollisuuden Ammattiliitto TEAM, Paperiliitto, Insinööriliitto IL, Tekniikan Akateemiset TEK ja Sähköliitto.